

8D03201 – Журналистика білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Тұлпар Жәнібекқызының «Жалпытүркілік кеңістік: ақпараттық-коммуникациялық генезис мәселелері» докторлық диссертациясына ғылыми кеңесшінің пікірі

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Қазіргі жаһандану дәуірінде ақпараттық-коммуникациялық процестердің қарқынды дамуы ұлттық және аймақтық медиакеңістіктердің жаңа сапалық деңгейге көтерілуіне ықпал етуде. Осы тұрғыда жалпытүркілік ақпараттық кеңістіктің қалыптасуы, дамуы және оның генезисін ғылыми тұрғыдан талдау – аса өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Түркітілдес мемлекеттердің тарихи, мәдени, тілдік ортақтығы олардың ақпараттық интеграциясын тереңдетуге объективті алғышарттар қалыптастырады.

Тұлпар Жәнібекқызы таңдаған тақырып тек журналистика ғылымы үшін ғана емес, сонымен қатар халықаралық қатынастар, мәдениетаралық коммуникация және ақпараттық саясат салалары үшін де маңызды. Қазіргі кезеңде түркі әлемі елдері арасында ортақ медиа платформаларды дамыту, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және мәдени-гуманитарлық байланыстарды нығайту қажеттілігі артып отыр. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеу тақырыбының өзектілігі күмән тудырмайды және ғылыми қауымдастық сұранысына толық жауап береді.

2. Диссертацияларға қойылатын талаптар шеңберіндегі ғылыми нәтижелер

Диссертацияда қойылған мақсат пен міндеттер толық орындалған. Автор зерттеу барысында жалпытүркілік ақпараттық кеңістіктің қалыптасу кезеңдерін жүйелеп, оның эволюциялық даму ерекшеліктерін айқындаған. Сонымен қатар, ақпараттық-коммуникациялық генезис ұғымына авторлық түсіндірме беріліп, оның құрылымдық компоненттері анықталған.

Жұмыста теориялық талдаумен қатар, эмпирикалық зерттеулер нәтижелері де ұсынылған. Түркі елдерінің медиажүйелеріне салыстырмалы талдау жасалып, олардың өзара ықпалдасу деңгейі нақты деректер негізінде бағаланған. Бұл ғылыми нәтижелер диссертациялық зерттеулерге қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді және ғылыми жаңалық ретінде қарастыруға негіз береді.

3. Диссертацияда ұсынылған әрбір ғылыми нәтиженің (ереженің), қорытындылар мен мен тұжырымдардың негізділігі мен шынайылық деңгейі

Диссертацияда алынған барлық нәтижелер сенімді ғылыми дереккөздерге, заманауи зерттеу әдістеріне және жүйелі талдауға негізделген. Автор тарихи-салыстырмалы, контент-талдау, жүйелік талдау

сияқты әдістерді тиімді қолдана отырып, зерттеу нысанын жан-жақты қарастырған.

Қорытындылар нақты фактілер мен талдауларға сүйеніп жасалған, логикалық тұрғыдан бірізді және дәлелді. Диссертацияда келтірілген тұжырымдар ғылыми тұрғыдан негізделген және олардың шынайылық деңгейі жоғары деп бағаланады. Сонымен қатар, зерттеу барысында алынған нәтижелерді тексеру және салыстыру мүмкіндігі де қарастырылған, бұл жұмыстың ғылыми сенімділігін арттыра түседі.

4. Жұмыстың ғылыми жаңашылдығы

Диссертацияның негізгі ғылыми жаңалығы – жалпытүркілік ақпараттық кеңістікті ақпараттық-коммуникациялық генезис тұрғысынан кешенді түрде зерттеуінде. Автор алғаш рет бұл кеңістіктің қалыптасуына әсер ететін факторларды (тарихи, мәдени, саяси, технологиялық) өзара байланыста қарастырып, жүйелі ғылыми тұжырым ұсынған.

Сондай-ақ, зерттеу барысында жалпытүркілік медиакеңістіктің даму моделіне қатысты авторлық концепция ұсынылған. Бұл концепция болашақта аталған саладағы зерттеулер үшін әдіснамалық негіз бола алады. Жұмыста ұсынылған бірқатар теориялық анықтамалар мен жіктемелер де ғылыми жаңалық ретінде бағаланады.

5. Алынған нәтижелердің ішкі үйлесімділігін бағалау

Диссертацияның құрылымы ғылыми логикаға толық сәйкес келеді. Зерттеу мақсаты мен міндеттері жұмыстың мазмұнында жүйелі түрде ашылып, әрбір бөлім өзара байланыста қарастырылған. Теориялық бөлімде ұсынылған тұжырымдар практикалық талдаулармен толықтырылған, бұл зерттеудің тұтастығын қамтамасыз етеді.

Жұмыстың барлық бөлімдері бір-бірімен сабақтасып, ортақ ғылыми идеяны дамытуға бағытталған. Қорытындылар зерттеу барысында алынған нәтижелермен толық сәйкес келеді және олардың логикалық жалғасы болып табылады.

6. Алынған нәтижелердің өзекті мәселелерді, теориялық немесе қолданбалы міндеттерді шешуге бағытталғаны

Диссертациялық зерттеудің нәтижелері теориялық тұрғыдан журналистика және медиакоммуникация ғылымының дамуына елеулі үлес қосады. Жалпытүркілік ақпараттық кеңістікті зерттеудің жаңа бағыттарын айқындап, ғылыми дискурста тың көзқарас енгізеді.

Қолданбалы маңызы да жоғары: зерттеу нәтижелерін ақпараттық саясатты қалыптастыруда, халықаралық медиа ынтымақтастықты дамытуда, сондай-ақ жоғары оқу орындарында оқу процесінде пайдалануға болады. Сонымен қатар, бұл нәтижелер медиасала мамандары үшін де практикалық құндылыққа ие.

7. Диссертацияның негізгі ережелері, нәтижелері, қорытындылары мен тұжырымдарының жариялануының толықтығын растау

Диссертацияның негізгі ережелері ғылыми журналдарда жарияланып, ғылыми конференцияларда баяндалған. «The idea of 'United Turkestan' in the Turkic speaking states media: influence on the Western media» атты ғылыми мақала 2024 жылы «Journal of International Communication» журналында жарық көрді. Бұл журнал Scopus ғылыми базасына енген. Процентілі 66.

8. Диссертация мазмұны мен рәсімделуіндегі кемшіліктер

Диссертацияға оң баға бере отырып, рәсімделуіндегі кейбір әріптік қателерді айтуға болады. Бірақ ол диссертацияның мазмұны мен ғылыми аппаратына, жаңашылдығына әсер етпейді.

9. Диссертацияның қойылатын талаптарға сәйкестігі

Тұлпар Жәнібекқызының диссертациялық жұмысы ғылыми зерттеулерге қойылатын барлық талаптарға толық жауап береді. Жұмыстың мазмұны, құрылымы, ғылыми деңгейі және рәсімделуі қолданыстағы нормативтік талаптарға сәйкес келеді. Диссертация дербес орындалған, аяқталған ғылыми еңбек болып табылады және ізденушінің жоғары ғылыми біліктілігін көрсетеді.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, Тұлпар Жәнібекқызының «Жалпытүркілік кеңістік: Ақпараттық-коммуникациялық генезис мәселелері» тақырыбындағы диссертациясы өзекті, ғылыми жаңашыл, теориялық және практикалық маңызы зор еңбек деп есептеймін.

Ғылыми кеңесші
PhD, қауымдастырылған профессор
Акынбекова А.Б.

